

Razgovor s profesorom Zvonimirom Jankom, istaknutim hrvatskim matematičarem

Zvonimir Janko

Željko Hanjš

Dana 26. listopada 2007. godine na Fakultetu elektrotehnike i računarstva u Zagrebu svečano je obilježen 75. rođendan Zvonimira Janka, istaknutog hrvatskog matematičara. Već dugo vremena živi u Heidelbergu, poznatom njemačkom sveučilišnom gradu. Svake godine više puta dolazi u Hrvatsku i uvijek su jako posjećena njegova popularna-znanstvena predavanja koja ovdje održava. Posljednje je bilo 17. lipnja 2009. na Institutu "Ruđer Bošković", kojom prilikom se srdačno odazvao na kratak intervju.

Poštovani profesore Janko, recite nam nešto o svojoj obitelji.

Živim sa svojom suprugom Zorom. Moj sin Borislav se bavi informatikom, a kćerka Antoaneta je prevodilac za ruski i engleski jezik u Ministarstvu gospodarstva u Njemačkoj, a žive u Berlinu.

Kako je teklo vaše osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje? Tko je imao veliku ulogu u vašem životnom opredjeljenju? Tokom studija ste imali ozbiljnih problema, a i kasnije kod traženja zaposlenja, iako ste bili najbolji student.

Gimnaziju sam završio u Bjelovaru 1950. godine, a tamo sam zavolio matematiku zahvaljujući svome profesoru Adalbertu Opitzu, po kojem se zove i jedna ulica u Bjelovaru.

Na drugoj godini studija matematike u Zagrebu bio sam izbačen s Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu na dvije godine, mada je disciplinski tužilac tražio moje isključenje sa svih sveučilišta u tadašnjoj Jugoslaviji i to za svagda! Povod tome je bilo to što nisam mogao dokazati da nisam znao da su neki kolege nosili vijenac na Starčevićev grob, a ja ih nisam prijavio.

Poslije toga su se hrvatski komunisti pobrinuli da i nakon mog doktorata, 1960. godine, ne mogu dobiti zaposlenje niti na jednom sveučilištu u Jugoslaviji, pa su me doslovno istjerali iz domovine.

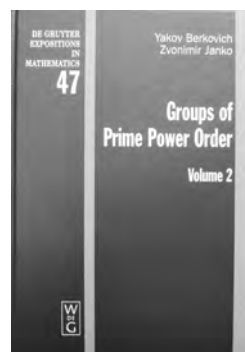
Možete li navesti neke od Vaših najznačajnijih radova?

Moja najznačajnija znanstvena, matematička otkrića su sljedeća:

a) Otkriće sporadičnih prostih grupa J_1 , J_2 , J_3 i J_4 (J_1 sam nazvao *Zorina grupa* iz zahvanosti prema supruzi koja me je stalno hrabrila i poticala da ne odustanem od vrlo napornog istraživanja!).

b) Sudjelovao sam u dokazu da nema daljnjih novih prostih grupa (dokaz je izložen na preko 15 000 stranica, a preko 100 matematičara je u tome sudjelovalo!).

c) U knjigama "Y. Berkovich, *Groups of prime power order*, vol. 1 (500 str.), Gruyter, Berlin 2008" i "Y. Berkovich and Z. Janko, *Groups of prime power order*, vol. 2 (600 str.), Gruyter, Berlin 2008" su također sabrani svi moji radovi iz klasifikacije konačnih 2-grupa, koje igraju najznačajniju ulogu u teoriji grupa i algebri općenito.

Zasigurno ste za svoj neprocjenjivi znanstveni doprinos primili i mnoga priznanja. Možete li spomenuti barem ono najznačajnije?

Najveće primljeno priznanje je Medalja za zasluge Francuske akademije nauka 1976. godine, za otkriće zadnje sporadične proste grupe J_4 .

Imali ste veliki broj suradnika u Hrvatskoj, a još više u svijetu, mnogima ste bili voditelj kod izrada disertacija. Redovito održavate suradnju sa Sveučilištem u Zagrebu i česta su Vaša gostujuća predavanja. S kojim matematičarima imate osobito plodnu suradnju?

Osobito plodnu suradnju sam imao s Johnom Thompsonom (dobitnikom Abelove nagrade za matematiku), a u Hrvatskoj s Vladimirom Čepulićem, s Fakulteta elektrotehnike i računarstva i Jurajem Šiftarom s Matematičkog odjela Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. Inače u svijetu sam imao preko 80 doktoranada, a samo u Hrvatskoj njih čak 17.

Iako najvjerojatnije niste bili puno u vezi sa srednjoškolskom matematikom, nadam se da možete dati neki savjet našim srednjoškolcima i srednjoškolcima, čitateljicama i čitateljima Matematičko-fizičkog lista, od kojih će se zasigurno netko posvetiti matematiци.

Srednjoškolcima bih prenio riječi poznatog matematičara Đure Kurepe koji je na početku svakog svog srednjoškolskog udžbenika napisao: "Knjige se pišu zato da se čitaju! Profesori, naučite đake da čitaju knjige!"

Najvažnije je ne samo rješavati zadatke, nego čitati tekst, dokaze, komentare i tako ući u bit stvari!

Više podataka o životu i radu profesora Zvonimira Janka dostupno je putem Interneta na adresi

http://www.croatianhistory.net/etf/janko/janko_cepulic.html

Izdvojimo tek riječi prof. Bertrama Hupperta iz govora povodom 65. obljetnice profesora Janka u Mainzu:

"Malo me toga iznenadilo u mom životu. Doživio sam i Drugi svjetski rat. Moglo se naslutiti da će doći do rata. Vjerujem da će vas iznenaditi, a nekoga možda i sablazniti ono što ću vam reći. Doista su me iznenadila samo dva događaja: otkriće prve Jankove grupe i pad Berlinskoga zida."

Također pročitajte pjesmu *Simple groups* u Matematičko-fizičkom listu br. 4/232, 2007./ 2008. str. 258–259 u kojoj se dvaput spominje i ime profesora Zvonimira Janka.

O dobitnicima Abelove nagrade, Johnu G. Thompsonu i Jacquesu Titsu, a isto tako i o području teorije grupa, u kojem se profesor Janko proslavio, možete ponešto pročitati u prilogu Juraja Šiftara u MFL-u br. 1/ 233, 2008./ 2009.